

Advies betreffende een verzoekschrift tot nietigverklaring van de definitieve vaststelling van het afbakeningsgebied van VEN 1ste fase

Nummer : Advies IN.A.2004. 22
Uw kenmerk: MLB/NA/RS/2004/4 av
Datum : 20 februari 2004
Auteurs: Eckhart Kuijken, Griet Ameeuw
Vragen naar : *Griet Ameeuw, 02/558.18.15, griet.ameeuw@instnat.be*
Geadresseerde : Meester Martyn en AJD tav Th. Van Pee
Aantal bladzijden : 8

Betreft: Advies betreffende het verzoek tot nietigverklaring, Vlaams Gewest t/ compagnie Het Zoute, Besluit van de Vlaamse Regering van 18/7/2003: Definitieve vaststelling van het afbakeningsplan voor grote eenheden natuur en grote eenheden natuur in ontwikkeling van kaartblad 3.

Geachte Meester Martyn,

Op vraag van de Afdeling Juridische Dienstverlening van het Vlaams Gewest sturen wij u enige gegevens met betrekking tot het hierboven genoemde afbakeningsplan, meer bepaald voor het gebied betreffende bezwaar 1240, 1244, 1248 en 1247 van het openbaar onderzoek.

Dr. Eckhart Kuijken
Algemeen directeur

1. Bestreden Beslissing

(zie verzoekschrift tot nietigverklaring):

- de graaf Leon Lippensdreef te Knokke-Heist, zijnde de toegangstraat naar het vogelpark van het Zwin dat eigendom is van de verzoekster
- de eikenlaan te Knokke-Heist, alsmede de huizen nr 35, 37 en 39 (met inbegrip van de ermee verbonden tuinen en erven) in deze straat die eigendom is van de verzoekster.

2. Motivatie tot opname in het Vlaams Ecologisch Netwerk

I. Algemeen

Het gebied GEN 105 bestaat uit het slikken- en schorregebied van het Zwin, een aaneenschakeling van grotere duincomplexen en een deel van de Nieuwlandpolders. Inbegrepen zijn het strand ter hoogte van het Zwin en de Zwinbosjes en de duinpolderovergangen. Zodoende is de volledige sequentie strand-duinen-schor-fossiele strandvlakte-polders opgenomen in de GEN.

In de Nieuwlandpolders wordt het 'skeletal' van het afgebakende gebied gevormd door de open, brakke kreek en brakke watergangen, naast de polderdijken. Aansluitend daarop zijn geulgronden en oude kleiputten opgenomen evenals, in de Willem-Leopoldpolder, aansluitende hogergelegen gronden. Zodoende omvat dit GEN in de polders, in een functioneel, samenhangend geheel, de volledige zout-zoet- en droog-nat-gradiënt, en de bodemkundige gradiënt van geulgronden tot schorgronden (met kalkrijke bodem).

Dit hele gebied is uitzonderlijk belangrijk omwille van de relatief grote oppervlakte van de deelgebieden en de grote verscheidenheid aan milieutypes en omdat hier een grote aaneengesloten eenheid van de kust tot ver in de polders kan ontwikkeld worden. Bepalend voor de verscheidenheid zijn de genoemde overgangen van strand (met lokaal voorduinen) over duinen tot polder. De overgangen droog-nat in een voedselarm en kalkrijk terrestrisch milieu, gekoppeld aan het karakteristieke duinreliëf en de aanwezigheid van een zoetwaterlens liggen aan de basis van de variatie in milieuomstandigheden binnen de duinen. Daarbovenop komt lokaal de voor de duinen karakteristieke dynamiek van verstuiwing. Het microreliëf in de polders geeft aanleiding tot op korte afstand sterk verschillende milieuomstandigheden, met de hoger genoemde gradiënten. De kreek, watergangen, sloten en laaggelegen delen van de polders staan daarbij onder invloed van zilt grondwater. De gehele kustzone vormt een belangrijke vogeltrekroute.

De afbakening van deze gebieden als GEN moet, complementair met en aanvullend op de vigerende gewestplannen en het duinendecreet, de natuurfunctie van de duinen en kustmilieu bevestigen en een definitief halt toeroepen aan de vermindering van het duinareaal en aan de versnippering ervan. Het biedt daarop de kans om de bestaande natuurgebieden functioneel-ecologisch met elkaar te verbinden door de uitbreiding van de reservaten, door een natuurgericht beheer buiten de reservaten en waar mogelijk door actieve ontsnipperingsmaatregelen (opheffen van barrières). Het opnieuw ecologisch tot uiting brengen van de gradiënt strand-duin-polder staat hierbij voorop.

Het gebied sluit in Nederland aan bij de gebieden van de Ecologische Hoofdstructuur rond het Zwin, de Passageule en Sint-Anna-ter-Muiden. Afstemming van visievorming, beheer en inrichting, in functie van de vorming van een groot, grensoverschrijdend natuurgebied is wenselijk. Dit kan onder meer een uitbreiding van de mariene invloedzone inhouden, waarbij

de Willem-Leopoldpolder betrokken wordt en waarmee meer natuurlijke geomorfologische processen in het Zwingebied worden nagestreefd.

Het GEN-gebied bevat delen van het Habitatrictlijngebied (richtlijn 92/43/EEG), BE2500001 'Duingebieden inclusief IJzermonding en Zwin' dat is aangemeld (Beslissing van de Vlaamse Regering van 4 mei 2001 en BVR van 24 mei 2001) omwille van onderstaande habitats (bijlage I) en soorten (bijlage II).

De betreffende percelen aan de Eikenlaan maken deel uit van een ruimer geheel (naar het noord-westen toe ligt het Koningsbos) en bestaan uit biologisch zeer waardevol duinbos. De betreffende percelen aan de Eikenlaan bevatten overwegend het habitatype 2180: Beboste duinen van het atlantische kustgebied.

De toegangsweg tot het zwinpark (Ooievaarslaan en graaf Leon Lippensdreef) lopen doorheen de waardevolle duin-polderovergang van de Zwinstreek, die voornamelijk bestaat uit microreliëfrijke polder- en soortenrijke duingraslanden van de binnenduinrand.

'Duingebieden inclusief IJzermonding en Zwin'

Habitats

- 1130 Estuaria
- 1140 Bij eb droogvallende slikwadden en zandplaten
- 1310 Eénjarige pioniervegetaties van slik- en zandgebieden met *Salicornia*-soorten en andere zoutminnende planten
- 1320 Schorren met slijkgrasvegetaties (*Spartinion*)
- 1330 Atlantische schorren (*Glauco-Puccinellietalia maritimae*)
- 2110 Embryonale wandelende duinen
- 2120 Wandelende duinen op de strandwal met *Ammophila arenaria* (witte duinen)
- 2130(+) Vastgelegde duinen met kruidvegetaties (grijze duinen)
- 2150(+) Eu-atlantische vastgelegde ontkalkte duinen (*Galluno-Ulicetea*)
- 2160 Duinen met *Hippophae rhamnoides*
- 2170 Duinen met *Salix arenaria*
- 2180 **Beboste duinen van het Atlantische kustgebied**
- 2190 Vochtige duinvalleien
- 3140 Kalkhoudende oligo-mesotrofe wateren met benthische Characeëenvegetatie

Amfibieën en reptielen

- 1166 *Triturus cristatus* Kamsalamander

Invertebraten

- 1014 *Vertigo angustior* Nauwe korfslak

Planten

- 1614 *Apium repens* Kruidmoerascherm

Beboste duinen van het atlantische kustgebied

Natura 2000 code: 2180

Beschrijving

Dit habitat bestaat uit natuurlijke of semi-natuurlijke bossen van kustduinen, met een goed ontwikkelde bosstructuur en een aantal typische bossoorten. Duinbossen omvatten ook pionierstadia en open bossen. De handleiding vermeldt expliciet dat dit habitattype ook semi-natuurlijke bossen omvat die spontaan zijn ontwikkeld uit oude aanplantingen.

Deze bossen komen voor in de binnenduinen, in valleien waar voldoende beschutting tegen de zeewind wordt geboden. Verschillende bostypes worden hieronder samengebundeld waaronder:

- eikenbostypes van het Quercion, op ontkalkte duinen (door Van Der Werf Duin-eikenbos Convallario-Quercetum dunense genoemd);
- open pionierbossen met Berk en Meidoorn (door Van Der Werf Duin-berkenbos Crataego-Betuletum genoemd) of wilg (in duinpannen);
- mengbossen van Es, eik, Olm en Gewone esdoorn op niet-ontkalkte duinen. Deze laatste worden in een aantal Vlaamse publicaties onder het *Violo odoratae-Ulmetum* van Van Der Werf gekatalogeerd.

Het Calmeynbos in De Panne (Marc De Vos)

Natuurlijke duinbossen komen in Vlaanderen slechts nauwelijks voor. Geheel spontane bosvorming treedt in de Vlaamse duinen slechts sinds enkele tientallen jaren op zodat er weinig typische bossoorten in de ondergroei aanwezig zijn. Daarnaast werden in het verleden een aantal bebossingsprojecten uitgevoerd, die vervolgens spontaan evolueerden. Hierdoor komen er wel verscheidene semi-natuurlijke bossen voor die onder dit habitattype vallen. Floristisch gezien vertonen de Vlaamse duinbossen een grote gelijkheid met (Duindoorn)struwelen, waaruit ze vaak ontstaan. De meest typerende soorten zijn Witte Winterpostelein, Heggerank, Duinriet, Jacobskruiskruid, Dauwbraam, Veldhondstong en Wilde kamperfoelie. Verder komen in de duinbossen ook Knopig helmkruid, Zandzegge, Lelietje-der-dalen, Speerdistel, Hondsdraf, Wilde hyacint, Dagkoekoeksbloem, Kruipende zenegroen, Grote keverorchis, Gewone salomonszegel en Gewone hoornbloem voor. Op iets vochtigere, humusrijkere, plekken treden soorten van natte, matig voedselrijke standplaatsen op de voorgrond. Voorbeelden van recent verschenen bossoorten zijn Bosbingelkruid en Wilde narcis.

Gewone vlier, Duindoorn, Eenstijlige meidoorn, Wilde liguster, Kardinaalsmuts, Hondсроos, Egelantier, Duinroos, Aalbes, Zwarte bes en Kruisbes treden frequent op in de struiklaag. Zachte en Ruwe berk, Ratelpopulier, Witte abeel, Grauwe abeel en Wilg verschijnen in het pioniersstadium en later nemen Gewone es, eik, Gladde iep, en Gewone esdoorn de dominantie in de boomlaag over. Gewoon dikkopmos, Groot laddermos en Fijn snavelmos zijn de meest voorkomende soorten in de moslaag. Op lichtrijke plaatsen komt Duinklauwtjesmos voor.

Duinbossen hebben een rijke paddestoelenflora met een hoog aandeel zeldzame soorten. Soorten zoals Parelhoenchampignon, Veelkleurige zalmpaat, Tepelaardster en Zeedenmycena komen alleen in Duinbossen voor, en dan nog voornamelijk in de naaldhoutbestanden, terwijl soorten van oude humusrijke bossen ontbreken. Ook de korsmossenflora is zeer rijk en telt veel zeldzame soorten: *Usnea filipendula* en *Cetraria pinastri* komen in Vlaanderen vrijwel alleen voor in het kustgebied.

De min of meer recente bosontwikkeling leidde tot een sterke uitbreiding van het aantal broedvogels. De huidige kustbossen zijn avifaunistisch reeds grotendeels vergelijkbaar met vele binnenlandse landschappen, met soorten als Boomklever als meest recente kolonisatoren. Bijzondere soorten zijn o.a. Draaihals, Wielewaal, Kleine barmsijs en belangrijke populaties Nachtegaal. Deze bossen hebben een rijke landslakkenfauna met zeldzame soorten als *Balea perversa*, *Vertigo pusilla* en de Zeggekorfslak. Ook Eikelmuis komt er voor.

Milieukarakteristieken

Dit habitat omvat zowel duinbossen op kalkhoudende als ontkalkte en zowel op natte als op droge gronden. Het kenmerkende aan de bodem is dat het steeds gaat om een jonge bodem die nauwelijks of geen profielontwikkeling vertoont en humusarm is. De duinbossen komen voor in (jonge) binnenduinen en in valleien die voldoende beschutting bieden tegen de zeewind.

Verspreiding

In Vlaanderen komen geen grote oude duinbossen voor. De oppervlakte van beboste duinen bedraagt circa 625 ha. De oudste voorbeelden, o.a. delen van het Westhoekreservaat, gaan terug op aanplantingen van de 18e eeuw. Meer voorkomend zijn voorstadia van oude bossen, zoals Carbourg, Koningsbos en Doornpanne. Meestal wijzen deze in de richting van het duin-berkenbos. De vochtige variant is matig ontwikkeld in het Hannecarbos en Calmeynbos (een mengbos met Eik, Es, Olm en Esdoorn). De droge variant is vrij goed ontwikkeld in de eikenbestanden van de duinbossen in De Haan. Gedeelten van het Westhoekreservaat en de Zwinbosjes zijn Duin-eikenbos en Duin-berkenbos.

Bedreigingen

- Atmosferische luchtverontreiniging is schadelijk voor de typische korstmosgemeenschappen;
- degradatie door intensieve recreatie, of door intensieve bosexploitatie. Ook jaarrond begrazing van het bos leidt reeds bij lage dichtheden tot degradatie;
- floravervalsing en overwoekering door exoten is een zeer belangrijk probleem in dit vegetatietype, gezien de bodem er zeer geschikt is voor de kieming van uitheemse soorten (oa. spontane inzaaiing van vreemde planten uit aangrenzende tuinen);
- verlies aan soorten door zeer beperkte oppervlakte en versnippering; een belangrijke oppervlakte potentieel natuurlijk duinbos is momenteel ingenomen door aanplanten van exoten zoals Oostenrijkse den;
- ontbossing en versnippering;

Regulier beheer

Natuurlijke duinbossen vragen in principe geen beheer. Hak- of middelhoutbeheer is mogelijk. Verder is kleinschalig, duurzaam multifunctioneel bosbeheer mogelijk. Bij de natte variant is elke vorm van exploitatie ongunstig omwille van de gevoeligheid en hoge zeldzaamheid. Een zoneringsplan van de recreatie is aangewezen. Dit bostype is gevoelig voor overbegrazing. Een zeer extensieve begrazing is mogelijk indien de oppervlakte minimaal 100 ha bedraagt en indien minimum 1/3 open en voldoende rijke graasgronden mee ingerasterd worden in combinatie met het inlassen van dichtheidsfluctuaties en/of verjongingsperiodes.

Herstel- en ontwikkelingskansen

Spontaan herstel en ontwikkeling is mogelijk vanuit bestaande aangeplante bossen of natuurlijke successie van duinstruwelen. Op plaatsen met naaldhout kan men ze ontwikkelen door een omvormingsbeheer van naaldhout naar loofhout. Herstel van aaneengesloten eenheden door areaaluitbreiding en verbinding van bestaande bossen. Het uitwendig beheer moet vooral streven naar het herstel van de watertafel en het weren van expansieve exoten.

Overeenkomstige eenheden in andere ecologische indelingen

Corine: 16.29 Wooded dunes of the atlantic coast

BWK: **qd** (zuur duinbos), **ru** (ruderaal olmenbos), **rud** (ruderaal olmenbos aan de duinrand), en eventuele andere opgaande loofbossen in de duinen en **sf** (vochtig wilgenstruweel op voedselrijke bodem) in de duinen.

Vlaamse natuurtypen: Droog Eikenbos van ontkalkte/kalkarme duinen

Andere studies: Convallario-Quercetum dunense (Van Der Werf 1991); Crataego-Betuletum pubescentis (Van der Werf, 1991); Viola odoratae-Ulmetum (Van Der Werf 1991)

Wettelijke bescherming

Bosdecreet van 13 juni 1990 (B.S., 28 september 1990), laatst gewijzigd bij decreet van 17 juli 2000: Verbod op ontbossing

Vegetatiebesluit (BVR van 23 juli 1998, B.S. 10 september 1998): algemeen verbod op vegetatiewijziging voor zuur duinbos (qd)

Decreet van 23 januari 1991 inzake de bescherming van het leefmilieu tegen de verontreiniging door meststoffen (B.S. 28 februari 1991): de opbrenging van dierlijke mest op andere grond dan cultuurgrond is verboden, behalve het opbrengen van stalmest in het kader van de bemesting van de plantput bij aanplantingen langs wegen of bij bosaanplanting. Het is verboden dierlijke mest, andere meststoffen en chemische meststoffen te lozen of te storten in openbare rioleringen, in oppervlaktewateren alsmede op openbare wegen, bermen en alle plaatsen andere dan cultuurgronden (zie art 16 voor nadere bepalingen).

Literatuur

- Bal D, Beijer H, Hooijveen Y, Jansen S en van der Reest P.(1995). Handboek natuurdoeltypen in Nederland. Rapport IKC Natuurbeheer: nr: 11. Wageningen: Informatie- en KennisCentrum Natuurbeheer, 1995:408
- Durwael L, Roelandt B, De Keersmaeker L, Lust N.(2000). Beschrijving van de natuurtypen in Vlaanderen: Bossen. Gent: Laboratorium voor bosbouw, 2000:121
- Stortelder AHF, Schaminée JHJ, Hommel PWF.(1999). De vegetatie van Nederland. Deel 5: ruigten, struwelen, bossen. Uppsala: Opulus, 1999:376
- Vandekerckhove K.(1998). Criteria voor de selectie van bosreservaten in functie van een betere kadering van de Vlaamse bosreservaten in een Europees netwerk. Geraardsbergen: IBW-mededelingen 1998(3), 1-114
- Vandekerckhove K, De Keersmaeker L.(2000). Advies van het IBW betreffende bossen in de Habitatrictlijngebieden. Geraardsbergen: IBW-rapport Bb R2000.03
- Van Der Werf S.(1991). Natuurbeheer in Nederland; Deel 5: Bosgemeenschappen. Wageningen: Pudoc, 1991:375

Vastgelegde duinen met kruidvegetatie (grijze duinen)

Natura 2000 code: 2130 prioritair habitat

Beschrijving

Op plaatsen waar de winddynamiek afneemt wordt Helm minder vitaal en ontstaan soortenrijke begroeiingen met grassen of mossen en korstmossen. Doorgaans is er geen strooisellaag aanwezig. De begroeiing bestaat vaak uit een mozaïek van verschillende vegetaties door sterke verschillen in vochtgehalte, winddynamiek, zonexpositie en vegetatieontwikkeling.

In een eerste fase gaat de Helmbegroeiing over in een open mosduinvegetatie met Bleek dikkopmos, Purpersteeltje en Groot duinsterretje. In rijpe mosduinen is Groot duinsterretje dominant. Bij verdere successie wordt Duinklauwtjesmos dominant en ontstaan pioniergraslanden met o.a. Duinfakkelgras en Geel walstro.

Oude mosduinen hebben een rijke mossen- en korstmossenflora met zeldzame soorten zoals Duinkronkelbladmos en korstmossen zoals *Cladonia pyxidata*, *C.furcata* spp. *furcata* en Kraakloof. De paddenstoelenflora is rijk en bevat een aantal bijzondere soorten zoals Duinbreeksteeltje, Gesteeld mosoortje en Duintaailing.

Droge tot vochtige duingraslanden komen voor in matig droge, niet verstruweelde duinzones die al gedurende langere tijd stabiel zijn. Ze zijn bijzonder gevarieerd, doorgaans vrij soortenrijk en kennen een groot aantal subtypen.

Mosduin in de Westhoek (Marc De Vos)

Graslanden van binnenduinen en duinvalleien (*Anthyllido-Thesietum*) handhaven zich het best onder begrazing met herkauwers. Ze komen vaak voor in complex met mosduinen, Kruipwilgstruweel of Duinroosjesvegetaties. Typische kensoorten zijn Geel zonneroosje, Kalkbedstro, Liggend bergvlas en Voorjaarsganzerik. De droge variant wordt gekenmerkt door Muurpeper, Duinfakkelgras, Zachte haver, Akkerhoornbloem en Duinklauwtjesmos. De kensoorten voor vochtige graslanden zijn Zeegroene zegge, Gewone brunel, Vijfvingerkruid en Gewone ereprijs.

Op sterkt ontkalkte bodems kunnen zich zuurminnende vegetaties ontwikkelen. Zure mosduinvegetaties onderscheiden zich van de meer kalkrijke types door mossoorten als Grijze bisschopsmuts, Zandhaarmos, Ruig haarmos, Purpersteeltje en korstmossen zoals o.a. *Cladonia subulata*, *Cladonia portentosa*. Zuurminnende duingraslanden vallen onder de Duinbuntgrasassociatie (het *Violo-Corynephoretum*) en omvatten ook relicten van heischrale graslanden (*Nardo-Galion*). Deze zuurminnende vormen moeten nog verder bepaald worden in het kader van de Vlaamse natuurtypen.

Wanneer duingraslanden niet beweid worden, ontstaan rompgemeenschappen met Kruipwilg ofwel Duinroosje en Zachte haver of Duinroosje, Glanshaver en Duinriet. In een verdere fase volgt een sterke struweeluitbreiding met Duindoorn, Wilde Liguster, Meidoorn en/of Gewone Vlier. De kensoorten ontbreken meestal in deze rompgemeenschappen. Brandnetel, Koninginnekruid, Kleefkruid, ...wijzen op verruiging van duingraslanden.

De fauna is meestal niet aan één vegetatietype gebonden, maar aan een mozaïeklandschap met verschillende habitats. Zeldzame loopkevers en zandloopkevers zoals *Harpalus vernalis* en *Calathus ambiguus* zijn typisch voor droge schrale graslanden en overleven in Vlaanderen vrijwel enkel nog in de duinen. De meest voorkomende slakken zijn *Candidula intersepta* en *Cernuella virgata*. Deze komen eveneens voor in andere droge habitats zoals Helmbegroeiing.

Kensoorten

EU-handleiding

Aira caryophylla	Zilverhaver
Aira praecox	Vroege haver
Anacamptis pyramidalis	Hondskruid
Bromus hordeaceus	Zachte dravik
Carex arenaria	Zandzegge
Cladonia spp.	
Corynephorus canescens	Buntgras
Erodium lebelii	Kleverige reigersbek
Galium verum	Geel walstro
Koeleria albescens	Duinfakkelgras
Koeleria macrantha	Smal fakkelgras
Myosotis ramosissima	Ruw vergeet-mij-nietje
Ononis repens	Kruipend stalkruid
Phleum arenarium	Zanddoddegras
Silene conica	Kegelsilene
Tortula ruralis spp.	
Ruraliformis	Groot duinsterretje
Trifolium scabrum	Ruwe klaver
Viola curtisii	Duinvioltje

Vlaamse natuurtypen

Droog tot vochtig kalkrijk duingrasland met Liggend bergvlas en Geel walstro

Acinos arvensis	Kleine steentijm
Helianthemum nummularium	Geel zonneroosje
Potentilla neumanniana	Voorjaarsganzerik
Thesium humifusum	Liggend bergvlas

Duinroosdwergstruweel

Rosa pimpinellifolia	Duinroosje

Kalkrijke mosduinen en pionierduingraslanden met Zanddoddegras en Groot duinsterretje

Erodium cicutarium	Gewone reigersbek
Phleum arenarium	Zanddoddegras
Tortella flavovirens	Duinkronkelbladmos
Tortula ruralis spp. Ruraliformis	Groot duinsterretje

Andere natuurtypen in de Vlaamse kustduinen

Geen kensoorten

Milieukarakteristieken

Op droge tot matig vochtige, niet meer stuivende duinen waar humusvorming optreedt. Voedselarme bodems met een variabel kalkgehalte (van kalkarm tot kalkrijk). Uitblazing van zand, begrazing en graaactiviteiten van konijnen brengen een zekere dynamiek in het milieu. Afhankelijk van de ligging ten opzichte van de zeeoep ontstaat een mozaïek van meer of minder kalkminnende vegetaties.

Verspreiding

Mosduinvegetaties zijn uiterst zeldzaam in Vlaanderen en hebben een oppervlakte van circa 750 ha. Goed ontwikkelde mosduinvegetaties situeren zich op de grotere duincomplexen in het Westhoekreservaat, Ter Yde, de Zwinbosjes en de IJzermonding. Goed ontwikkelde duinkalkgraslanden komen vrijwel uitsluitend voor aan de Westkust tot Middelkerke Elders aan de Westkust en de Middenkust komen verspreid nog duingraslandrelicten voor met perspectieven voor herstel over grotere oppervlakten.

Bedreigingen

- Overbetreding door recreanten en verstruweling vormen de belangrijkste bedreiging voor mosduinvegetaties;
- overmatige fixatie van de duinen en luchtvervuiling leiden plaatselijk tot eutrofiëring. Hierdoor gaan de typische
- korstmossenflora en zeldzame plantensoorten achteruit;
- urbanisatie en intensieve bemesting van goed ontwikkelde duinkalkgraslanden.

Regulier beheer

- Ruimte voor natuurlijke zandverstuivingsprocessen is noodzakelijk voor het behoud van mosduinvegetaties. Deze vegetaties dient men te beschermen tegen intensieve betreding;
- een extensief begrazingsbeheer is de meest aangewezen beheersvorm voor het behoud van deze duingraslanden.

Herstel- en ontwikkelingskansen

- Herstel van mosduinen is mogelijk op verstruweelde graslanden door het verwijderen van de opslag. Ze kunnen ook ontstaan op zandige opgespoten terreinen;
- herstel van duingraslanden is mogelijk uit verstruweelde en verruigde graslanden in de binnenduinrand.

Overeenkomstige eenheden in andere ecologische indelingen

Corine: 16.221-16.227 Fixed dunes with herbaceous vegetation (grey dunes)

BWK:hd (kalkrijke duingraslanden), **had** (droog, zuur duingrasland). Tot dit laatste BWK-type behoort ook habitat 2150.

Vlaamse natuurtypen: Duinroosdwergstruweel, Kalkrijke mosduinen en pionierduingraslanden met Zanddoddegras en Groot duinsterretje, Droog tot vochtig kalkrijk duingrasland met Liggend bergvlas en Geel walstro

De vegetatie van Nederland: 14Aa2 *Violo-Coryneporetum*, 14Ba *Thero-Airion*, 14Bb2 *Festuco-Galietum veri*, 19Aa *Nardo-Galio saxatilis*, 14Cb *Polygalokoelerion* (14Cb1 *Taraxaco-Galietum veri* en 14cb2 *Anthyllido-Thesium*, ...)

Wettelijke bescherming

Vegetatiebesluit (BVR van 23 juli 1998 , B.S. 10 september 1998):

- Ha-graslanden vallen onder algemeen verbod op vegetatiewijziging;
- Hd-graslanden vallen onder de bescherming van Historisch permanent graslanden. Hiervoor geldt :
  - * een verbod op wijzigen van vegetatie in groengebieden, parkgebieden, buffergebieden en bosgebieden;
  - * een vergunningsplicht voor wijzigen van historisch permanent grasland in vallei-, bron- en natuurontwikkelingsgebieden, Agrarische gebieden met ecologisch belang en met bijzondere waarde en in Vogelrichtlijngebied, Habitatrichtlijngebied of Ramsargebied. In niet integrale Vogelrichtlijngebieden geldt de vergunningsplicht alleen indien de graslanden aangeduid zijn als habitat.

Decreet van 23 januari 1991 inzake de bescherming van het leefmilieu tegen de verontreiniging door meststoffen (B.S. 28 februari 1991):

- De opbrenging van dierlijke mest op andere grond dan cultuurgrond is verboden. Het is verboden dierlijke mest, andere meststoffen en chemische meststoffen te lozen of te storten in openbare rioleringen, in oppervlaktewateren alsmede op openbare wegen, bermen en alle plaatsen andere dan cultuurgronden (zie art 16 voor nadere bepalingen).
- Halfnatuurlijke graslanden (ha, hd) op cultuurgronden komen aanmerking voor mestbeperkingen van het MAP indien ze liggen in valleigebieden, agrarische gebieden met bijzondere waarde en ecologisch waardevolle agrarische gebieden, in integrale Vogelrichtlijngebieden of indien ze aangeduid zijn als habitats in niet-integrale vogelrichtlijngebieden (art 15).

Literatuur

Boerboom, J.H.A., (1960) De plantengemeenschappen van de Wassenaarse duinen, Dissertatie Landbouwhogeschool Wageningen, 135pp

Tüxen, R. (1951) Eindrücke während der pflanzensoziologischen Exkursionen durch Süd-Schweden. *Vegetatio* 3: 149-172

Braun-Blanquet (1936) Über die Trockenrasengesellschaften des Festucion vallesicariae in den Ostalpen. *Berichte der Schweizerischen Botanischen Gesellschaft* 46:169-189

Preisling E. (1949) Zur Systematik der Zwergstrauch-Heiden und Magertriften Europas mit Ausnahme des Mediterran-gebietes, der Arktis und der Hochgebirge. *Mitteilungen der Floristisch-soziologischen Arbeitsgemeinschaft N.F.* 2:33-42

Provoost, S en Hoffmann, M., *Ecosysteemvisie voor de Vlaamse Kust*, 1996

II. Specifiek

De betreffende percelen liggen in Natuurgebied volgens het vigerende gewestplan (code 0701). De grens van de afbakening van VEN 1ste fase volgt overwegend ook de grens van het Natuurgebied. De bossen en de 3 woningen waarvan sprake maken, door hun bestemming, ecologische waarde en ruimtelijke constellatie, integraal deel uit van deze Grote Eenheid Natuur. De bossen werden niet geschrappt omwille van hun hoge natuurwaarde, de huizen omwille van het gehanteerde afwegingskader: enkel bebouwde kadastrale percelen aan de rand van de afbakening werden geschrappt; de betreffende woningen liggen NIET aan de rand maar midden in de afbakening, en werden bijgevolg dus ook niet geschrappt.

Het zwinvogelpark en aanhorende parking werden geschrappt uit de afbakening nav het Openbaar Onderzoek en het advies van de minaraad. De parking bestaat deels uit de graaf Leon Lippensdreef. De rest van de graaf Leon Lippensdreef en Ooievaarslaan werden in de afbakening gehouden om de ruimtelijke en ecologische samenhang van het gebied te vrijwaren.

Het zou onmogelijk zijn een gebiedsgericht natuurbeleid te voeren, indien telkens her en der bestaande bewoning, wegen (zie hieronder) etc...uit de afbakening gelicht moesten worden. Woningen en wegen, kunnen wel degelijk een negatieve invloed op de omgevende natuurwaarden hebben (cfr. Waterhuishouding, waterkwaliteit, versnippering, verstoring etc...).

3. Besluit

De ecologische waarde van het gebied, de ruimtelijke aaneensluiting van de afbakeningen, de bepalingen van het Decreet Natuurbehoud en de aanmelding als habitatrictlijngebied, ondersteunen de opname als gebied van het Vlaams Ecologisch Netwerk.